

De geschiedenis van de poldermolen DE DELLEN

door H. G. T. Vos

Op 14 augustus 1996 werd herdacht dat de poldermolen DE DELLEN te Nieuw Scheemda tien jaar geleden is verplaatst vanuit 't Waar naar zijn huidige lokatie. Voor deze gelegenheid werd er door het Documentatie- en informatiecentrum van de Vrienden van de Groninger Molens enig historisch onderzoek verricht. De onderstaande gegevens werden verzameld:

De molen (molenummer 1438)¹ DE DELLEN is gebouwd in 1855 op lokatie achter de boerderij van Geertsema te 't Waar als opvolger van de, op 13 juni 1855 door blikseminslag, afgebrande molen (molenummer 989)² die waarschijnlijk in 1793 was gebouwd. De molen was eigendom van Geertsema.

Voor de grondwetswijziging van 1848 was de molen in beheer van een zogenaamde Molenkolonie. Na 1848 werden de molenkolonies in de loop van de tijd omgezet in waterschappen.

Het waterschap DE DELLEN- werd opgericht en gereguleerd bij Statenbesluit van 15 november 1882. Het was 211.47.56 Ha. groot en grensde ten noordwesten en noordoosten aan het Hondshalstermaar, het Hamrikkemaar en voor een klein deel aan het Termunterzijldiep, ten zuidoosten aan de kunstweg en verder aan het waterschap DE BOLDERIJ.

Een windvijnmolen maalde het water uit op het Kleinemaar, dat naar het Hamrikkemaar liep.

Op algemene kosten werden onderhouden: de watermolen, het Kleinemaar met de kaden vanaf de molen tot het Hamrikkemaar, de beide grondpompen en alle watergangen. Het bestuur bestond uit 3 leden.³

Op 1 mei 1967 werd het waterschap DE DELLEN opgeheven en ging op in het waterschap OLDAMBT.

Op de volgende pagina's wordt op chronologische volgorde een historisch overzicht gegeven van de levensloop van de molen en de daarmee verbonden activiteiten aan de hand van de Notulenboeken van het waterschap⁴ (n.b. wegens gebrek aan voldoende ruimte is de tekst in een kleinere letter gezet)

16 maart 1883	Traktement van de watermulder is fl. 60,- ; tevens is hij aangesteld als bode.
9 mei 1889	Op het onderzoek van de heer H. Poth over het oprichten van een stoomgemaal wordt afwijzend beschikt. Een onderzoek naar een ijzeren schroef, welke ongunstig wordt geadviseerd, wordt besloten voor het vervaardigen van een houten schroef. Ingeschreven werd door Van Houten, ten Haven en Kuiper. Van Houten wordt het gegund en Streuper krijgt de uitvoering van de plaatsing.
15 mei 1893	Met 28 stemmen voor en 6 tegen wordt besloten een onderzoek te verrichten naar de kosten van een stoomgemaal die de kleine schroef in beweging kan brengen.
6 juni 1893	Verslag onderzoek stoomgemaal: Begroting van D.H. Landeweer en Tj. Brons. Landeweer: voor een 18 PK fl. 9.850,- Brons: aandrijving voor de grote schroef met 23 PK fl. 7.130,- aandrijving voor de kleine schroef met 19 PK fl. 6.193,- Vanwege de grote bezwaren van de meeste ingelanden wordt de zaak uitgesteld.
9 mei 1895	De heer Kamphuis, oud molenmaker, zal om advies worden gevraagd inzake de molens.
24 mei 1895	Kamphuis stelt: houten molenas nog best vertrouwd, windpeluw hoognodig vervangen.

- Hij adviseert Amerikaans grenen, genomen van het worteleind met een dikte van halve meter in het vierkant. Dit wordt aangenomen.
- 12 mei 1896 De heer Lantinga stelt voor om de kap en de romp van de molen te koolteren in plaats van te verven. Voorstel wordt met algemene stemmen aangenomen.
- 1 februari 1897 Op de agenda staat opnieuw de molenas en bij vervanging gelijk over te gaan op wieken met zelfzwichting.
In de tussentijd is de achterprop van de houten as afgebroken. Bij inlassing van de nieuwe achterprop bleek de as te zijn aangetast door een paddestoel.
Zelfzwichting zal zeer zeker voldoen bij buig weer en een vlucht van 80 voet.

Prijsopgaaf:

Een ijzeren as van de firma Ten Oever en Koning te Martenshoek, fl. 350,- franco	fl. 350,-
4 grenen vulstukken	fl. 18,50
1 hals en pensteen	fl. 20,-
streng en touwwerk	fl. 40,-
werkloun ongeveer	fl. 125,-
Zelfzwichters	fl. 300,-
Transportkosten en onderhoud	fl. 50,-
	=====
totaal	fl. 903,50

Stemming: aangenomen met algemene stemmen

Er wordt besloten ook nog prijsopgaaf te vragen van de maatschappij der 's Gravenhaagse ijzergieterij.

Zelfzwichting:

- Met algemene stemmen wordt besloten de molen van zelfzwichting te voorzien.
Deze poldermolen was een der eersten die is voorzien van zelfzwichting.
- 16 januari 1899 De molenroede:
Onderzoek wordt ingesteld omdat de kiel (wiggen) los zijn gekomen. De buitenroede vertoont ongaafheden zodat getwijfeld wordt aan de betrouwbaarheid. Molenmaker Streuper stelt: de roede heeft een dikte van 16 bij 14 oude duimen, maar dat het gave hout niet meer is dan 10 oude duimen in het vierkant.
Met algemene stemmen wordt besloten voor een nieuwe roede.
S. Van Houten zou zich graag belast zien met de levering van de nieuwe houten roede. S. Van Houten kreeg de opdracht onder voorwaarde dat Streuper deze bij de aankoop mede zal moeten goedkeuren.
- 9 november 1899 Grote schroef:
Is gerepareerd door een knecht van Streuper nadat enige scheppen zijn afgebroken. Deze knecht stelt dat de schroefbalk in zeer slechte staat is.
Met algemene stemmen werd besloten de schroef te vervangen voor een nieuwe. Streuper wordt advies gevraagd inzake een houten- of ijzeren schroef.
Na onderzoek vind het bestuur een ijzeren schroef niet gewenst en wordt aan Streuper opdracht gegeven om een nieuwe houten schroef gereed te laten maken.
- 12 oktober 1900 Opnieuw komt stoombemaling in de vergadering. Het waterschap De Dellen groot 211 ha vindt zich te klein om de kosten op te brengen. Volgens dhr. Haan weet hij zeker dat het waterschap De Zuidbelten niet genegen is tot een vereniging te komen met waterschap De Dellen. Er wordt gekeken in de richting van het hoofdbestuur van het waterschap Oldambt. Na stemming, 32 voor en 1 onthouding wordt de wenselijkheid voor een stoomgemaal vastgelegd. Er wordt opdracht gegeven tot prijsopgave bij E.J. Smit en Zoon, firma D.H. Landeweer en Zn. te Martenshoek en Brons & Timmer bij Delfzijl.
- 14 november 1900 Landeweer ontraad de aanschaf van een locomobiel om een stoomgemaal te kunnen plaatsen in de tuin van het woonhuis van de mulder. Hij biedt aan: een stoommachine van 18 PK in staat om 36 m2 water tot 2,30 m hoog te kunnen opvoeren met een vijzel met een diameter van 1.40 m. Type Compound met condensatie merk Cornwall met 27 m2 verwarmingsoppervlak ± fl. 10.750,-.
Brons Timmer:
Bij een opvoer van 1.80 m met de vijzel van de bestaande molen acht hij een locomobiel van 30 eff. PK voldoende.

- De firma biedt aan: een horizontale locomobiel compleet opgesteld voor fl. 6.030,-. Of een petroleummotor van 30 pk compleet opgesteld met toebehoren voor fl. 4.863,-.
- E.J. Smit en Zoon: Stoomgemaal verbonden aan de bestaande molen: 1^e aanbieding: fl. 7.000,-
2^e aanbieding: fl. 6.295,-.
- De vergadering concludeert dat de petroleummotor de meest aangewezen oplossing is. Er wordt met algemene stemmen besloten bij Brons te Delfzijl een begroting aan te vragen van alle kosten voor een apart te plaatsen watergemaal met petroleummotor als drijfkracht.
- 10 december 1900 Brons schrijft het volgende:
Door een fout blijkt een vermogen van 32 eff. PK niet voldoende omdat het water 2 meter i.p.v. 1.80 meter moet worden opgevoerd. Omdat het water op 30 cm boven pegelpeil moet kunnen worden gebracht. Hierdoor is een machine van 37 eff. PK nodig. Prijs fl. 5.113,-. De bestaande vijzel kan dan 53 m³ water bij 50 omwentelingen per minuut verplaatsen. Totaal voor een afzonderlijk gemaal met een vijzel 1,50 meter diameter, een opvoerhoogte van 2.20 meter bij 60 omw/min. geeft een waterverplaatsing van 60 m³ met een motor van 42 eff. Pk. Prijs fl. 6.580,-. indien met een verstelbare uitloopbak fl. 6.770,-. Bij een vijzel van 1.40 meter diameter, een opvoerhoogte van 2.20 m. bij 60 omw/min. geeft een waterverplaatsing van 51 m³, een motor van 35 eff. PK kosten fl. 6.230,-. Met een verstelbare uitloopbak fl 6.420,-.
- De hoofdingenieur van de Provinciale Waterstaat zal worden gevraagd in welke verhouding de nominale en effectieve PK zich tot elkaar verhouden. Tenslotte wordt met 35 tegen 5 stemmen besloten tot een afzonderlijk watergemaal met houten schroef met een diameter van 1.50 m, aangedreven door een petroleummotor, geplaatst in de nabijheid van de bestaande wind-watermolen.
- 23 april 1901 De overeenkomst met firma Brons & Timmer aangaande de levering en plaatsing van een motor wordt getekend. Met de firma Brons en Timmer te Farmsum wordt een contract aangegaan voor de levering en plaatsing van bedoeld motor-watergemaal voor een bedrag van fl. 8000,-. Tot betaling moet een lening worden afgesloten tegen 4%.
- 25 juni 1901 De heer G. Boer wordt benoemd als machinist/molenaar.
- 27 juni 1901 Conflict over concept-contract met de firma Brons & Timmer. De vergadering besluit in het geval het motor-watergemaal wordt afgekeurd, het bestuur te machtigen tot het doen plaatsen van een nieuwe molenroede.
- 21 juli 1902 De firma Brons & Timmer zijn niet genegen het contract te tekenen. Na enige dagen ontvangt het bestuur een nieuw voorstel en onder enkele wijzigingen wordt deze met algemene stemmen aangenomen.
- 7 november 1902 Nadat het conflict met Brons & Timmer voor de rechtbank in Groningen heeft gediend wordt tevens bepaald dat in het onverhoopte geval van afkeuring van de machine deze voor 1 mei 1903 moet zijn weggehaald door Brons & Timmer.
- 30 maart 1903 Algemene stemmen, motor afgekeurd.
- 22 mei 1903 Stoom: Bij onder andere Landweer is offerte aangevraagd voor een stoommachine. Hij adviseert een vijzel met een diameter van 1.40 meter met 55 omw./per min. Met een waterverplaatsing van 40 m³ tot een opvoerhoogte van 2.30 meter. Hij acht een stoommachine van 35 eff. PK voldoende. Zo'n machine kost fl. 5.125,-.
In geval van een waterverplaatsing van 50 m³ zal er een meerprijs zijn van fl 1.225,-. voor een machine van 45 eff. PK's.
Moed en Feenstra: Een machine van het merk Buston Procter van 48 eff. Pk's voor fl. 7.203,-.
Dezelfde machine echter met 60 Eff. PK fl. 8.234,-.
Tevens wordt besproken hoe te handelen als het waterschap toch de petroleummotor zou willen behouden wat er dan aan Brons & Timmer zou worden betaald. De voorzitter gaat dit persoonlijk bespreken.
Landweer komt met 3 voorstellen.
1. Levering nieuwe motor met dieselsysteem voor fl. 5.875,-.
  2. Bestaande motor ombouwen op diesel fl. 4.875,-.
  3. Bestaande motor behouden en veranderen zodat de cilinders niet meer warm lopen, kosten fl 3.875,-.
- 29 mei 1903 Er wordt besloten het 3e voorstel te doen uitvoeren door Brons & Timmer op de voorwaarde:
1. Motor moet 10 uur zonder stoornis doorwerken, schroef regelmatig 50 toeren/min. en de machine moet werken zonder damp of kloppen.
  2. Klepkast op kosten van de firma vernieuwen wanneer blijkt dat hij binnen één jaar lek wordt.
- 16 mei 1904 Motorgemaal wordt verzekerd voor fl. 6.000,-.

- De molen zal opnieuw worden geschilderd.
- 22 januari 1906 Reparatie motor. Na veel discussie wordt besloten tot een nieuw stoomwatergemaal of petroleummotor. Nadat er vooraf was besloten geen motor te betrekken bij de firma Brons & Timmer.
- Het bestuur krijgt opdracht een onderzoek in te stellen naar verschillende stoomwatergemalen, gewone diesel- of zuiggasmotoren.
- 28 april 1906 Besloten inzake stoomwatergemaal om eerst nog een deskundige te raadplegen om een berekening van eff. PK te maken.
- 27 maart 1906 Er wordt besloten een schrijven te richten aan J. ter Horn, machinefabrikant te Veendam om een berekening te maken voor het leveren en plaatsen van een stoommachine.
- 30 april 1906 Naar aanleiding van de prijsopgaaf van J. ter Horn wordt besloten tot het aangaan van onderhandelingen.
- Er wordt nog een opgave verwacht van de firma Landeweer, welke aannemelijker lijkt.
- 16 mei 1906 Daarom wordt besloten om in dat geval met Landeweer in onderhandeling te gaan.
- Besloten was een stoommachine fabrikaat Marschall, aangebracht door J. ter Horn te accepteren voor een bedrag van fl. 4.590,-. Toen bleek er in de prijs een fout te zijn ingeslopen van fl. 2.800,-. Opnieuw wordt getracht tot een akkoord te komen met J. ter Horn
- 5 april 1907 Stoommachine geleverd en Ter Horn verzoekt om de laatste termijn betaling, groot fl. 2.000,-. + 5 maanden rente en kosten voor een nieuw onderstuk onder de voorverwarming, totaal fl. 2.117,35,-.
- Er wordt besloten om Ter Horn fl. 1.800,- te betalen, bij het niet komen tot een akkoord zal fl. 1.900,- betaald mogen worden.
- 11 april 1907 De vergadering gaat akkoord met een betaling van fl. 2.000,- aan de heer Ter Horn, nadat hij fl. 117,35 korting heeft toegezegd.
- 15 mei 1907 Besloten wordt tot een salarisverhoging van fl. 15,- voor de molenaar. Verder wordt besloten om in overleg met Buurke om in plaats van tegels, blauwe klinkers te gebruiken ter bevoering van het machinegebouw. Daar de kleine vijzel, in de molen, in niet al te beste conditie is, wordt besloten de vijzel in het machinegebouw te verlengen.
- 30 juni 1908 Aan de orde: Vernieuwen kleine vijzel in de molen of de vijzel van het stoomgemaal te verplaatsen in de molen en dan in het stoomgemaal een nieuwe te plaatsen. Het leveren van een nieuwe stoomschroef (vijzel) verlengt met 1 meter in de uitvoering met grenen balk kost fl. 375,-, een uitvoering met een eiken balk kost fl. 430,-. Het leveren van een nieuwe kleine schroef voor de molen kost fl. 304,-. Uiteindelijk werd besloten de vijzel uit het stoomgemaal in de molen te plaatsen en het stoomgemaal van een nieuwe vijzel te voorzien.
- 22 mei 1913 De vergadering besluit de aanschaf van een nieuwe vijzel een jaar uit te stellen.
- 10 mei 1916 Besloten wordt om molenaar G. Boer voor extra diensturen een gratificatie te geven van fl. 25,-. De machinist krijgt een vergoeding van fl. 5,- per jaar, als de ingenieur de stoomketel inwendig wil onderzoeken.
- 23 mei 1916 Bespreking nieuwe molenroede. De molenmaker kan geen gebruikte vinden. Prijsopgaaf voor nieuwe ijzeren molenroede fl. 710,-, franco Groningen. Incl. verdere kosten te samen fl. 950,-. Hiertoe wordt uiteindelijk besloten.
- 30 oktober 1917 Salaris watermulder wordt verhoogd van fl. 65,- naar fl. 100,-.
- 22 mei 1918 Besloten wordt om A.F. Wedda in te laten schrijven voor het metselen van een nieuwe uitloopbak, stoomschroefbak en om het één en ander weer in orde te brengen.
- 20 september 1918 Volgens Streuper is de houten roede niet meer vertrouwd. Dhr. G. Bellinga heeft ook een nieuwe roede nodig zodat Bellinga en Streuper samen naar Leeuwarden gaan, te koop aldaar 2 ijzeren roeden, een as en een lier te samen voor fl. 2.400,-. Bellinga wilde voor de as en lier samen fl. 1.400,-. geven zodat het Waterschap fl. 1.000,-. moet geven voor zijn roede. Een nieuwe roede kost op dat moment fl. 2.100,-. Dus ging men met G. Bellinga in zee.
- 19 mei 1920 Het bestuur heeft een schroefbak gekocht voor fl. 75,-. De grote schroef is versleten en de kleine niet meer vertrouwd. Besloten wordt de kleine schroef in orde te maken en de molenaarswoning te verbeteren.
- 16 mei 1923 Besloten wordt tot een proef om met ketelsteen houdend water de stoommachine te voeden om zo het roesten van de vlampijpen en machine tegen te gaan.
- 22 mei 1924 Elektrisch gemaal: na een zeer levendige discussie wordt besloten alles bij het oude te laten en de schroefbak te laten herstellen. Molenmaker heeft des gevraagd een prijsopgaaf gedaan voor een nieuwe kleine schroef in de windmolen voor fl. 435,-. Streuper krijgt het werk gegund.
- 29 april 1926 Voorstel om de grote schroef in de windmolen elektrisch aan te drijven in plaats van het stoomgemaal te herstellen. Dhr. Heddema licht toe dat het stoomgemaal grote herstellingen vereist, de gebouwen, de schroef en de schroefbak zijn in slechte staat, de voorverwarmer moet

- hersteld worden. De machine op zich is goed. De heer Landeweer zal worden gevraagd voor een prijsopgaaf voor het leveren van een elektrische installatie. Dit komt op een bedrag van fl. 3.015,-. Het werk wordt hem gegund.
- 10 mei 1926 Secretaris verzoekt namens de molenaar om de kolenloods te laten staan als opslagplaats en het hout van het machinegebouw niet te verkopen maar te gebruiken om de zolder van het molenaarshuis en de beschoeiing van de molenwerf te herstellen, wat wordt toegestaan.
- 31 mei 1927 Besloten wordt tot verkoop van machine en gebouwen door inschrijving bij gesloten briefjes en het verder aan het bestuur over te laten. Dhr. Vos wil wel 10m³ puin kopen voor fl 2,50/m³ terwijl de heren Jager en Geerstema de oude dakpannen voor 1 cent onder de gewone handelsprijs willen overnemen.
- 11 mei 1929 De molenaarsvrouw verzoekt via de voorzitter het molenaarshuis te laten schilderen wat geen overtollige weelde blijkt en dus wordt toegestaan.
- 3 januari 1930 Oude molenroede gebroken. Voorzitter deelt mede dat bij Gebr. Pot te Kinderdijk een nieuwe roede fl. 650,- kost. Op de advertentie kwamen twee aanbiedingen: 1 maal een 10 jaar oude roede voor fl. 250,- en één voor fl. 190,- exclusief vrachtkosten. Besloten wordt een nieuwe roede bij Gebr. Pot te bestellen.
- 12 mei 1932 Bespreking opruiming fundering stoomgemaal. Besloten wordt dat de secretaris de afbraak doet in ruil voor het puin, het overgebleven puin zal worden gebruikt voor het vervaardigen van nieuwe kruipalen voor de molen. Hiertoe wordt besloten.
- 26 november 1934 Aankoop nieuwe schroef. De grote schroef is stuk. Bij molenmaker Wiertsema en bij Landeweer worden prijsopgave gevraagd. Wiertsema fl. 425,- excl. het aanbrengen, Landeweer nieuwe ijzeren schroef + uithalen van de oude fl. 1.375,-. Besloten wordt om het Wiertsema te gunnen.
- 22 mei 1936 Er blijken verbeteringen aangebracht te zijn aan de wieken door middel van stroomlijnneuzen zodat ze nu kunnen concurreren met het Dekkersysteem.
- 8 oktober 1937 Benoeming nieuwe watermolenaar J. vd. Laan Bzn. omdat per 1 mei 1938 dhr. G. Boer ontslag heeft aangevraagd.
- 15 december 1938 Bespreking aankoop nieuwe molenroede. Wiertsema biedt aan een roede van de Gebr. Pot te Kinderdijk voor fl. 575,- excl. omzetbelasting. Opdracht wordt gegeven.
- 28 oktober 1946 Dhr J. vd. Laan Bzn heeft bedankt als watermolenaar.
Er zijn twee kandidaten nl. G. Jager en Tj. de Vries. Met algemene stemmen wordt benoemd G. Jager, op een salaris van fl 162,50 met een premie van fl 100,-, verder vrij woning en licht.
- 28 mei 1947 De molen was verzekerd voor fl. 30.000,-. Dit wordt verhoogd tot fl. 50.000,-.
- 7 oktober 1949 Bespreking aanschaf nieuwe schroef. De elektrisch aangedreven schroef was volgens de molen maker niet meer vertrouwd. De offerte van de firma D.E. Gorter te Hoogezand voor de levering van een stalen schroef voor fl. 4.335,-. Volgens Wiertsema (molenmaker) kost een houten schroef ongeveer de helft. Besloten wordt een stalen vijzel aan te kopen.
- 26 mei 1952 Er wordt door het bestuur besloten de toegekende subsidie van de Vereniging van de Hollandsche Molen te aanvaarden. De subsidie bedraagt fl. 2.000,- onder voorwaarde dat de molen tot 15 april 1962 in bedrijfsvaardige staat wordt gehouden. Bij buiten gebruikstelling verplicht de Polder zich tot terugbetaling. Van de gemeente Scheemda komt de toezegging van een subsidie van fl. 50,- per jaar onder dezelfde condities.
- 23 mei 1955 Besloten wordt het salaris van de watermolenaar te verhogen van fl. 262,50 tot fl. 350,-.
- 4 mei 1962 Ingekomen brief met de mededeling van het Ministerie van Onderwijs, Kunst en Wetenschappen met betrekking tot verlenging van subsidie op onderhoud van de windmolens. Besloten wordt hier gebruik van te maken.
- 23 mei 1963 Het onderhoud van de molen neemt langzamerhand zulke vormen aan, dat sterk overwogen moet worden om naar een andere vorm van aandrijving te moeten uitkijken. Door de hoge lonen worden zelfs kleine reparaties zo hoog, dat ieder jaar de omslag per ha. verhoogd moet worden. Er zijn 2 subsidieaanvragen ingediend. De molen is gedeeltelijk geverfd en ander onderhoud is verricht. De subsidie bedraagt bij volle toekenning 60% van max. fl. 1.000,-. Er worden grote reparaties verwacht.
- Onder andere nieuwe kleppen met deklatten enz. fl. 1.000,-
ijzerwerk	fl. 500,-
nieuwe staart	fl. 1.350,-
ijzerwerk	fl. 250,-
nieuwe spruit	fl. 1.000,-
alles verven	fl. 750,-
Totaal	fl. 5.000,-

- De firma Buitenkamp te Wittewierum biedt een mogelijkheid om de kleine vijzel elektrisch aan te drijven met een 30 pk motor en de bediening halfautomatisch. Totale kosten ± fl. 7.000,-. De kleine vijzel kan niet buiten werking worden gesteld omdat de grote vijzel niet laag genoeg kan uitmalen. Indien uit subsidieonderzoek blijkt dat deze voor de toekomst niet toereikend zal zijn, zal worden besloten het gemaal geheel elektrisch te laten aandrijven en de windmolen buiten bedrijf te stellen.
- 15 mei 1965 Besloten is de vijzels geheel elektrisch aan te drijven. De bediening zal halfautomatisch worden. De elektrische installatie wordt geplaatst door Zuidema en Duintjer, de aandrijving door firma Buitenkamp. Kosten fl. 7.000,-.
Dit was besloten na inlichtingen omtrent subsidiemogelijkheden tot instandhouding van windmolens. Voor de toekomst leek dit zeker niet bevredigend. Besloten werd om via een advertentie in een groot dagblad de molen te verkopen. Deze advertentie werd gelezen door een ambtenaar van Provinciale Staten en na een gesprek tussen deze dienst en het waterschap stelde Provinciale Staten geen toestemming te zullen geven tot verkoop of afbraak.
- 15 juli 1966 Van alle instanties waar subsidie was aangevraagd was bericht ontvangen dat zij restauratie toejuichten en een financiële bijdrage zouden geven. De kosten waren begroot op fl. 21.200,-. Hierop werd een subsidie verwacht van fl. 13.000,-. Alleen het waterschap Oldambt heeft hier negatief op gereageerd.
- 20 december 1966 Van de onderstaande instanties is subsidie ontvangen voor de restauratie van de molen:
1. Vereniging De Hollandsche molen
  2. ANWB
  3. Kammingafonds
  4. Voorschot van de Provinciale Staten
  5. Gemeente Scheemda 10%
- 1967⁵ De restauratie werd uitgevoerd door Padok, plaatselijke timmerman onder leiding van molenmaker Wiertsema.
De heer Jager treedt in dienst bij het Waterschap Oldambt.
- 1974 De molen komt stil te staan doordat er een hoofdwatgang werd aangelegd naar het nieuwe gemaal DE DELLEN op de grens van de gemeenten Scheemda en Termunten. De waterstand werd met ca. 50 cm. verlaagd. Hierdoor kwam de vijzel van de molen droog te staan. Jager beëindigde zijn werk als molenaar en werd voor enkele jaren opgevolgd door de heer Schuur uit Delfzijl.
- 1976 Dhr. R.P. Lemminga te Scheemda gaat als vrijwillig molenaar de molen bemalen.
- 28 december 1979 Akte tot oprichting van de Molenstichting Oldambt bij Harm Jan van der Laan, Notaris te Nieuwolda.
- 21 januari 1980 De vergadering van het waterschap Oldambt besluit tot overdracht van de molen DE DELLEN met molenaarswoning aan de Molenstichting Oldambt.
- 26 juni 1980 Bij notaris Harm Jan van der Laan vindt de overdracht plaats van de poldermolen DE DELLEN.

De restauratie van de molen op de lokatie 't Waar werd bemoeilijkt door de toegangsproblemen en droogstaande vijzels. Voor verlenging van de vijzels moest er fors worden geïnvesteerd in de fundering van de molen. Tevens waren er twijfels over de houten funderingspalen van de molen. Diverse mogelijkheden voor toegangswegen werden onderzocht, maar zonder succes zodat men uit ging kijken naar lokaties binnen het waterschap waarnaar de molen verplaatst kon worden. Een lokatie bij het poldergemaal Tichelwaark bleek tenslotte het meest geschikt.

Oorspronkelijk werd in verband met voldoende windtoetreding getracht de molen aan de noordzijde van het gemaal te realiseren. De aangrenzende landbouw wilde echter geen grond verkopen voor de aanleg van de molen en de hoofdwatgang. Na veel overleg met alle betrokkenen gaf de Rijksdienst voor de Monumentenzorg te Zeist toestemming voor de verplaatsing van de molen naar de huidige lokatie tussen het gemaal en de timmerfabriek van aannemersbedrijf J.E. Stijkel en Zn. te Scheemda. De benodigde gronden werden van het waterschap Eemszijlvest en de gemeente Scheemda aangekocht.

Voor de uitvoering van de verplaatsing van de molen werden aannemers uitgenodigd. De onderbouw van de molen werd voorbereid en uitgevoerd door aannemersbedrijf J.E. Stijkel en Zn. te Scheemda.

De bovenbouw, bestaande uit de verplaatste en te restaureren molen werd uitgevoerd door molenmakersbedrijf Roemeling en Molema te Scheemda.

De totale kosten van de nieuwe fundering, de verplaatsing en de restauratie van de poldermolen bedragen totaal ± fl. 680.000,-. De kosten werden gefinancierd door het ministerie van Landbouw en Visserij, de provincie Groningen, de gemeente Scheemda, het waterschap Eemzijlvest, de molenstichting Oldambt, het Prins Bernhardfonds en dorpscommissie Scheemda 't Waar en de ANWB.

De poldermolen werd op 19 juni 1986 geopend. Na de oplevering is als vrijwillig molenaar aangesteld de heer R.P. Lemminga te Scheemda.⁶

Molendocumentatie- en informatiecentrum van de VRIENDEN VAN DE GRONINGER MOLENS

Bronvermelding:

1. Molengegevens van C.E. van Veen Czn.
2. Idem
3. De zeekeringen, waterschappen en polders In de provincie Groningen, door Mr. C.C. Geertsema, 1910
4. Notulenboek van de vergaderingen van het Bestuur van het Waterschap DE DELLEN. Het notulenboek is aanwezig in het archief van het waterschap Eemzijlvest te Appingedam.
5. Uit de stukken van Molenstichting Oldambt
6. Poldermolen DE DELLEN Nieuw Scheemda, door G.J. de Vries, 1996

Afgedrukt in "De Zelfzwichter" jaargang 23, september 1996, nummer 83, pag. 23-32.

Deze pagina is onderdeel van de homepage van B. D. Poppen.

<http://www.bdpoppen.nl>